

ENFLASYON TEK HANEYE İNEBİLECEK Mİ?

Enflasyon, ülke ekonomisindeki mal ve hizmetlere ilişkin fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış olarak tanımlanır. Paranın satın alma gücünde yaşanan düşme hızı olarak da değerlendirilebileceğimiz enflasyon bir ülke ekonomisinin istikrarının da en önemli göstergelerinden biridir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) her ay açıkladığı fiyat endeksleri ile Türkiye’de enflasyondaki gelişmeleri de düzenli olarak kamuoyu ile paylaşıyor ve Mayıs ayı enflasyonu açıklandığında yıllık enflasyonun %12,15 olarak gerçekleştiğini gördük.

Enflasyonda tek hane hayal mi, gerçek mi?

Enflasyonda açıklanan bu rakamların ardından tek hane beklentisinin ne zaman gerçekleşeceği konusunda belirsizlik halen devam ediyor. Ekonomiden sorumlu yetkililer ise orta ve uzun vadede tek haneli enflasyonun hedeflendiğini ve hatta gerçekleşeceği konusunda kesin görüşlerini dile getiriyorlar. Ancak son üç yıl içerisindeki enflasyon verileri incelendiğinde fiyat istikrarının sağlanamamasının yanı sıra fiyatlardaki artış hızının da son aylarda gitgide hızlandığı görülüyor.

TÜFE ve Yİ-ÖFE Enflasyonu (12-aylık, %)

TÜRKİYE DATA MONİTOR

Maliyet enflasyonu döviz ve petroldeki artış ile belirgin bir şekilde etkisini gösterirken, talep enflasyonu da büyümedeki ivme ile aynı şekilde baskıyı arttırmaktadır.

2015 Ocak ayında %7,24 olan enflasyon Temmuz ayında %6,81 seviyesine kadar geriledi. Ancak Ağustos ayından itibaren artış trendine girerek 2017 Şubat ayında %10,13 seviyesi ile tekrardan çift haneli rakama yükseldi. 2017 Temmuz ayı haricinde tek hanelere düşmeyen enflasyon, aynı yılın Kasım ayında %12,98 ile son iki yılın en yüksek seviyesine yükseldi.

Son iki yıl içerisindeki dönem dikkate alındığında 2018 yılına daha dengeli bir başlangıç yapan enflasyon verisi Mayıs ayı rakamlarının açıklanmasıyla yönünü tekrardan sert bir şekilde yukarı çevirdi. TÜİK tarafından açıklanan son verilere göre TÜFE, 2018 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %1,62, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %12,15 artış gösterdi. Yıllık en fazla artış %20,02 ile ulaştırma grubunda gerçekleşti. Ulaştırma sektöründe enflasyonist baskının yoğun bir şekilde hissedilmesinin temel sebebi petrol fiyatlarında ve döviz kurlarında yaşanan artıştan kaynaklanıyor.

Yurtiçi ÜFE verileri de benzer bir yükseliş trendini devam ettirdi ve bir önceki aya göre %3,79, bir önceki yılın aynı ayına göre %20,16 artış gösterdi. En fazla maliyet artışının enerji kaleminde gerçekleşmesi, üreticilerin üzerinde maliyet baskısının da arttığının bir diğer göstergesi ve önümüzdeki dönemde bu maliyet artışlarının tüketici fiyatları üzerinde de artış baskısını arttıracığı görülüyor.

Bütün bunların üzerine gündemimizi sık sık meşgul eden ticaret savaşları beklentisi bizim gibi yurtiçindeki fiyatların dış ticaret ile yakından ilişkili olan ülkelerde fiyat istikrarını da olumsuz etkileyebilme potansiyelini taşıyor.

Bütün bu gelişmeler önümüzdeki dönemde enflasyonda tek hane beklentisinin pek de olası olmadığını gösteriyor.

Enflasyonda tek hane beklentisi neden gerçekleşmiyor?

Piyasalardaki volatilité (oynaklık) ve yaşanan siyasi, ekonomik şokların etkisiyle dalgalanan döviz kuruna bağılı olarak artan hammadde ve malzeme fiyatları üretici maliyetlerinin artmasına sebep oldu. Üretici ise; üzerindeki maliyet baskısını azaltmak adına fiyatlarda değişime gitti ve dolaylı olarak tüketici fiyatları da bu durumdan etkilendi. Özellikle Türkiye gibi birçok hammadde, malzeme ve enerji gereksinimini dışarıdan temin eden bir ülkenin kendi parasında yaşanan değer kaybı üretimin doğrudan, tüketimin ise dolaylı olarak etkilenmesine sebep oldu.

Dolar/TL kuru incelendiğinde 2016 yılı itibariyle başlayan TL'deki değer kaybının özellikle 2018'den bu yana daha da hızlandığı görülüyor. Kurda yaşanan değişim özellikle ithal hammadde ve enerji maliyetleri üzerinden üretim maliyetlerinin doğrudan etkilenmesine sebep oluyor.

Kur kaynaklı maliyet artışını bir örnekle açıklarsak: ambalaj imalatı yapan bir şirketin 2018 yılı başında ithal ettiği ara ürünü 1 dolar, yani 3,74 TL olsun. Mayıs ayı itibariyle TL'nin dolar karşısında değer kaybetmesi aynı ürünün maliyetinin 4,72 TL'ye yükselmesine sebep oluyor.

Hal böyle olunca yılbaşından bu yana TL'de %20 dolaylarında gerçekleşen TL'deki değer kaybı ve artan enerji fiyatlarının etkisi enflasyonda daha hızlı bir artış olarak karşımıza çıkıyor.

Diğer etken ise arz talep dengesizliğinden kaynaklı meydana gelen talep enflasyonu. Talebin üretime oranla yüksek olması veya üretimin toplam talebin gereksinimlerini karşılayamayacak durumda olması fiyatların artmasına sebep olur. Bu noktada ekonomi

temsilcilerinin üretim faaliyetlerini canlandırmak adına teşviklerde bulunması veya ithal ürünlere yönelerek enflasyonda kısa dönemli önlemler alması beklenir. Teşvikler ithalat tedbirine kıyasla orta ve uzun vadeli, ancak kalıcı çözümleri barındırır. İthalat ise kısa vadede çözüme yönelik, alışkanlık yarattığında uzun vadede dış ticaret açığı gibi büyük bir yükümlülük getirir. Bu durumda ülke ekonomisi, para biriminde yaşanan değişikliklere karşı daha kırılgan hale gelmeye başlar.

Aynı durum Türkiye ekonomisinde de görülüyor. Kronikleşen dış ticaret açığının yanı sıra TL'nin son dönemlerde değer kaybetmesi fiyatlarda doğrudan artışa sebep oluyor. Ayrıca üretim maliyetlerinin getirdiği yükümlülük, üreticinin ticaret sahnesinden çekilmesine veya mevcut üretim hacmini korumaya yönelik stratejilere yönelmesine yol açıyor. Bundan dolayı arz kaynaklı sıkıntıyı çözmek için ithalata daha çok ağırlık veriliyor. Sonuç olarak mevcut tüketimi karşılamak adına ithalat temelli arz yaratma çabası, bunun yanında ulusal ve uluslararası gelişmeler sebebiyle TL'nin değer kaybetmesi enflasyon üzerindeki artışın engellenmesinde öne çıkıyor.

Petrol fiyatlarındaki artış enflasyonu nasıl etkiliyor?

Üretim eksikliği, ithal ürünlerin arz eksikliğini doldurması ve TL'nin değer kaybetmesi dışında Brent petrol fiyatlarının 6 ay içerisindeki değişimi de enflasyonun artmasına sebep olan değişkenler arasında yer alıyor. Geçen senenin Aralık ayında 61,22 dolar olan Brent petrolün varil fiyatı uluslararası gelişmelerden kaynaklı olarak yükselmeye başladı ve Mayıs ayı sonunda 74,38 dolar seviyesine kadar yükseldi.

Ulaştırma kalemi başta olmak üzere giyim, ev eşyası gibi kalemlerde hammadde veya ara mamul olarak ihtiyaç duyulan petrolün artması Türkiye gibi petrolü ithal yollarla tüketen

lkelerde üretim maliyetlerini olumsuz etkiliyor. Petrolde meydana gelen artış, ulaştırma maliyetlerine doğrudan yansadığı gibi taşıma maliyetlerini ve buna bağlı olarak gıda, tekstil vb. tüm sektörlerde fiyat artışına neden oluyor. Petrol fiyatlarındaki bu artışın ve TL’de yaşanan değer kayıplarının devam etmesi durumunda enflasyonda daha sıkıntılı bir sürece hazır olmamız gerekiyor. Türkiye ekonomisinde bu durumların farklı senaryolar halinde yaşandığını bilerek ders çıkarmamız gerektiğini bir kez daha hatırlatmak yararlı olacaktır.

EKONOMİSTLER PLATFORMU HAKKINDA

Ekonomistler Platformu, Türkiye’de ekonomi politikaları alanında 2000 yılından bu yana çalışmalarını sürdüren bir düşünce kuruluşudur. 2017-2020 döneminde kurumun öncelikli çalışma alanları dijital ekonomi, Türkiye’de Suriyeli mültecilerin uyumu ve Türkiye’nin AB yeliği olarak belirlenmiştir.

Ayrıntılı bilgi: www.ekonomistler.org.tr